

Magnum Bullarium Romanum, Seu Ejusdem Continuatio

Quæ Supplementi loco sit, tum huicce, tum aliis quæ præcesserunt
Editionibus, Romanæ, & Lugdunensi ...

Constitutiones Variorum Pontificum in præcedentibus Editionibus
desideratas, summoque studio hinc inde conquisitas complectens

Luxemburgi, 1741

9. Romanus Pontifex, &c. Confirmatio sub sigillo Aureo data Carolo V. in
Romanorum Imperatorem Electo, ejusque Successoribus Ducibus
Brabantiaë, & Comitibus Hollandiaë &c. Super translatione Civitatis, ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74514](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74514)

IX.
Ex Cod.
Diplom.
Leibnizii
Tom. 2.
Mant.
pag. 224

Confirmatio sub Sigillo Aureo, data Carolo V. in Romanorum Imperatorem Electo, ejusque Successoribus Ducibus Brabantiae, & Comitibus Hollandiae &c. Super translatione Civitatis oppidorum, & Ditionis Trajectensis, & Transsylvanæ, totiusque Temporalitatis Episcopatus Trajectensis, in suam Majestatem factæ, per Episcopum Henricum, Comitem Pal. Rhen. reservatâ tantum Jurisdictione Ecclesiasticâ, & Domo Episcopali in Civitate Trajectensi, ac certa pensione annua. Et quod nullus imposterum à quinque Ecclesiis Trajectensibus debeat eligi Episcopus, quam quem nominaverit sua Majestas &c. anno 1529.

CLEMENS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, ad quem, sicut omnium rerum Spiritualium cura pertinet, ita bona quoque temporalia, ad quasunque Ecclesias spectantia ipsius sunt dispositionis; pro Pastoralis Officio sibi demandato ea assidue agit & meditatur, per quæ Ecclesiæ ipsæ tam Cathedralis, quam Collegiata & illarum Episcopi & Prælati, quiete, tranquille ac pacifice vivere possint. Et si quando contingit Episcopos & Prælatos ipsos, à suis Sedibus & Ecclesiis, violenter ejici & extrudi, & propterea ad Secularium Principum opem implorandam confugere, ipsorumque sumptibus, viribus & copiis in pristinas Sedes rursus reponi & restitui, ac per eos, in tantorum beneficiorum remunerationem, bona ipsa temporalia, & secularium eorum Jurisdictionem, eisdem principibus Liberatoribus concedi & in eos transferri; Pontifex ipse tales concessiones & translationes Auctoritate Apostolicâ approbare & confirmare, ac de novo concedere consuevit, ut eo scilicet pacto, & ipsarum Ecclesiarum incolumitati consulatur, & earum Episcopi & Prælati in quiete, tranquillitate & securitate constituantur, prout in Domino conspicit salubriter expedire. Sanè licet à longis retroactis temporibus ad omnes Episcopos Trajectenses, qui pro tempore fuerunt, Dominium tam Spirituale quam Seculare Ecclesiæ Trajectensis, ac plurimorum Oppidorum, Locorum & Castrorum, tam in agro Trajectensi, quam in partibus superioribus patriæ Transsylvanæ consistentium, plenissimo jure pertinuerit: Nihilominus dilectus Filius Nobilis Vir Carolus, Dux Geldriæ, præter jus & fas, primò bonæ memoriæ Fredericum, Marchionem Badensem, olim Episcopum Trajectensem, quoddam ex ipsis oppidis manu armata ac militari spoliavit, illudque violenter occupavit; ad quod rursus vendicandum, idem Fredericus Episcopus ingentes expensas, innumerosque labores subire coactus fuit. Et deinde idem Carolus Dux, similis memoriæ Philippum de Burgundia, etiam Episcopum Trajectensem, pluribus ex eisdem castris & oppidis vi & armis spoliavit, sibi que injustè usurpavit. Pro quibus recuperandis, licet magni sumptus à præfatis Episcopis facti, pecuniæque ingentes erogatae fuerint, tamen ea loca sic occupata, in manibus & potestate ipsius Ducis Caroli permanserunt, usque ad tempus, quo dilectus Filius Henricus, Comes Palatinus, & Dux Bavarie in Episcopum Trajectensem electus, & electio hujusmodi Apostolicâ Auctoritate & formâ Canonica confirmata extitit. Qui equidem Henricus electus animadvertens, quot damna & incommoda Prædecessores sui Episcopi Trajectenses subierant, ut ea quoque pacto refarciret, ac paci, quieti, securitatisque suæ ac subditorum suorum consulere, & talem concordiam operâ & interventu venerabilis Fratris nostri Archiepiscopi Trevirensis, cum eodem Carolo Duce inierat, ut ipse Henricus electus eorum

raret, & quorundam castrorum occupatorum usum fructum ad ejus vitam dimitteret: quæ quidem castra eo defuncto rursus ad Ecclesiam redirent, sed ea lege, ut si proles legitima ex eo superesset, illi proli duntaxat quinquaginta millia florenorum perfolverentur: Cætera verò castra sic occupata, ex tunc eidem Henrico electo restitui deberent, prout mox etiam restituta fuerunt. Et quamvis dictus Henricus electus, eâ concordia sic stabilitâ omnino speraret, se deinceps summa in pace & tranquillitate, unâ cum subditis suis, permanfurum, nihilominus ipse Carolus Dux, oblata occasione, quod idem Henricus electus interim populari seditioni fuerat repulsus, immemor fœderis & concordia, hujusmodi castra & oppida patriæ Transsylvanæ invadere, eaque obsidione premere veritus non fuit, & cum castrorum & oppidorum prædictorum Consules & Præfecti, ad opem & auxilium implorandum, ad denominatum Henricum electum confugissent, & ille, utpote sua civitate ejectus, opibusque exutus, minimè optulari potuisset, quod reliquum fuit eis per litteras suas, ut à Capitaneo Charissimi in Christo Filii Nostri, Caroli Romanorum & Hispaniarum Regis Catholici, in Imperatorem Electi, qui Frisicæ præerat, auxilium exposcerent, concessisset, & ut ipsum Carolum Regem, qui etiam Dux Brabantia, & Comes Flandriæ, & Hollandiæ existit, in Dominum recognoscerent, licentiam dedisset; abolvendo eos ab hominibus sibi præstito, ac juramentum fidelitatis eis relaxando; ac dicti Consules, & ad hoc Deputati litterarum earumdem vigore post quædam Capitula, cum ipsius Caroli Regis Ministris confecta, inter cætera continentia, ut dictus Carolus Rex quamprimum exercitum instruere, & bellum ipsi Carolo Duci inferre deberet; se ipsi Carolo Regi dederunt, ac hominibus & Juramentum fidelitatis ejus tunc Procuratori præstiterunt. Et cum interim populus Trajectensis de Electo restituyendo, & si eis venia daretur, rursus in Civitatem revocando pertractassent; Dux ipse dolo & fraude quorundam seditiosorum allectus Civitatem Trajectensem clandestinè occupavit, eamque hostiliter diripuit, & ut scelus sceleri adjungeret, Ecclesias prophanate, illarumque bona invadere & diripere, ac auferre veritus non fuit: quominus quæ ad divinum cultum erant destinata, sacrilego conatu ademittit & usurpavit; propter quæ ipse Henricus electus, & undique molestus, & ærumnis circumventus, ad dilectum in Christo Filium Nobilem Mulierem, Margaretam Archiducissam Austria, pro dicto Carolo Rege in partibus Flandriæ gubernatorem, nec non ipsius Caroli, Regis in Ducatu Brabantia, & Comitatu Hollandiæ Procuratorem confugere, & adversus tam atrocem injuriam & horrida facinora necessariam opem implorare coactus fuit; & cum dictam Margaretam ad id promptissimam invenisset, & mox certus dicti Caroli Regis Capitaneus, valido exercitu magnis quidem sumptibus coadunato, & sub Signis constituto, in Ducatum dicti Caroli Ducis impetum fecisset, ac oppida sub ipso Duce violenter occupata recuperasset, & ipsum Henricum electum in sua Civitate, è qua ejectus fuerat, restituisset, præfatus Henricus electus, tot calamitatibus, ope ipsius Caroli Regis, tandem liberatus, animadvertens se & Civitatem ipsam ac tot castra, oppida & municipia ad suam Ecclesiam Trajectensem spectantia, non sine magna impensa, sibi que intolerabili, diutius retinere, nec de expensis pro exercitu in ejus defensionem & subsidium comparato factis, præfato Carolo Regi satisfacere posse; ac cupiens dicto Carolo Regi, ob tot in se collata beneficia gratiam aliquam referre, & denominatorum suorum subditorum quieti & tranquillitati ac securitati consulere, eosque ab imminenti periculis & futuris incommodis præservare; ex præmissis & aliis non minoris momenti causis Civitatem ipsam atque oppida, castra, municipia, &

loca,

loca partis inferioris Trajectensis, ad ipsum Henricum Electum, suosque Successores Episcopos Trajectenses, ac Mensam Episcopalem Trajectensem legitime spectantia, cum illorum machinis, tormentis, bombardis, ac omnibus & singulis iuribus & pertinentiis, jurisdictione temporali, nec non Vasallis, Officiariis, subditis & incolis suis, in ipsum Carolum Regem transtulit & transfudit; ac omnes excusas, census, redditus, emphyteoses, terras, pascua, decimas, vineas, silvas, jura Patronatus, tam laicalia, quam castralia, nec non omnia Telonia, & Teloniorum jura, Feuda, Vasallagia, Domina, & ut vulgo dicunt, altas, medias, & bassas jurisdictiones, ac demum omnem temporalem & secularem jurisdictionem, aliaque servitia & jura quaecunque, ad eum ratione dictae Ecclesiae Trajectensis in Civitate, oppidis, Castris, fortalitiis, terris, locis, Dominiis & utraque patria, tam Transylvellana, quam Cisyvellana praedictis, quomodolibet spectabant & pertinebant, cum omnibus & singulis eorum pertinentiis & appendentiis, ac Libris feudorum & reddituum, cartis, registris, computis, & aliis scripturis praemissa concernentibus, praefato Carolo Regi, tanquam Brabantiae Duci, & Hollandiae Comiti, pro se & Successoribus, Ducibus Brabantiae, & Comitibus Hollandiae, seu ejus tunc legitimo Procuratori, sub Sedis Apostolicae beneplacito concessit & donavit, ac in eum transtulit. Nec non omnes & singulos Vasallos, Officiales, subditos & incolas praedictos, a juramento fidelitatis, & alia quacunque obligatione, qua sibi ut Domino temporali tenebantur, absolvit, eisque ut a praefato Carolo Rege, ex tunc de caetero auxilium imploraret, illique ac Haereditibus & Successoribus suis, tanquam Ducibus Brabantiae, & Comitibus Hollandiae, hommagium & juramentum fidelitatis praestare valeret, liberam licentiam expressè concessit, reservata sibi, & Successoribus suis Episcopis Trajectensibus, sola jurisdictione sua Spiritualis per Civitatem praedictam, & Dioecesim Trajectensem, una cum domo sua Episcopali, in eadem Civitate consistenti, & una alia domo sua extra dictam Civitatem in Dioecesi sua Trajectensi sita, in qua ipse & Successores sui Episcopi Trajectenses, cum sua familia quietis, & otii gratia residere possent; sic tamen quod ipse Carolus Rex Henrico electo, & Successoribus praedictis, nomine annuae pensionis, duorum millium Caroleorum aureorum, pro dote ejusdem Ecclesiae persolveret. Ac praemissa omnia acta & constituta sunt, cum scitu & expreso consensu dilectorum Filiorum, Praepositorum, Decanorum, & Capitulum praedictae majoris & Collegiarum Sancti Salvatoris, Sancti Petri, & Sancti Johannis, & Beatae Mariae Trajectensium Ecclesiarum; qui habita matura consultatione diligentique examine ea omnia approbarunt, ac rata firmaque & stabilia esse voluerunt; ipsique Praepositi, Decani Capitulaque, qui tempore, quo praefatus Henricus electus Consulibus & Deputatis patriae Cisyvellanae hujusmodi per suas litteras concesserat, facultatemque tribuerat, ut dictum Carolum Regem in Dominum recognoscere, ac illi hommagium & fidelitatis juramentum praestare possent, a Civitate erant expulsi, nec in loco Capitulari simul convenire & consultare poterant, jam tunc de praemissis omnibus, quae tunc temporis peracta fuerant, plenam notitiam habentes, matura deliberatione, debitisque & consuetis tractatibus praemissis, omnia per Henricum electum, ac Consules & deputatos castrorum patriae Transylvellanae, vigore litterarum Henrici electi eis concessarum, gestis & factis in omnibus & per omnia approbarunt & ratificaverunt. Et insuper iidem Praepositi, Decani & Capitula planè considerantes, id quod multis experimentis didicerant, propter Electiones Episcoporum in discordia factas, cum alii aliò traherent, & suis quisque factionibus inhaereret, Civitatem, universum-

que populum, atque etiam ipsosmet in tot arumnas & calamitates frequenter incidisse, ne quid tale ex tunc deinceps eveniret, ultro ac sponte, eidem Carolo Regi, tanquam Duci Brabantiae, & Comiti Hollandiae concesserunt, ut quoties contingeret, Ecclesiam Trajectensem carere Pastore, nullus in eorum Episcopum eligendi jus vel potestatem haberet praeterquam ille, quem dictus Carolus Rex Dux Brabantiae, & Comes Hollandiae, significandum, insinuandum, nominandumque duceret; adjicientes etiam, ut nullus in Decanum alicui ex quinque Ecclesiis antedictis praeficeretur, nisi qui ipsi Carolo Regi gratus, & acceptus foret. Et cum tunc Procurator dicti Caroli Regis praemissa omnia approbasset, acceptasset, & rata habuisset; ipsi Praepositi & Decani, tam Procuratorem, quam Henricum electum praefatos ad majorem Ecclesiam comitati sunt, & ibidem Procuratorem in tabernaculo decenter ornato collocarunt, Episcopis, & nonnullis Praepositis, ac Decanis earundem Ecclesiarum in suo quisque stallo ut moris est, constitutis, & deinde Hymno *Te Deum Laudamus* alta voce jucundè & alacriter decantato, ac Missa solemnè à quodam Episcopo celebrata, rursus Henricum electum & Procuratorem praefatos ad Domum Episcopalem comitati sunt, Electoque ibidem relicto, mox dictus Procurator, Praelatis & Nobilibus plerisque comitantibus, ad publicum Urbis palatium se contulit, atque inde ad domum privatam cujusdam civis satis magnificè instructam divertit, pulsataque campana, ad cujus sonitum populus in unum convenire solet, Nobilibus aliisque dictae Civitatis Ordinibus, in conspectu ejusdem Procuratoris aggregatis, praesectà juramenti formula, quod in communi dicto Carolo Regi erant praestituri, populus universus denudato cujusque capite, duobusque digitis dextrae manus sursum erectis, juxta morem, qui in jurejurando inibi observatur, solemne juramentum praestiterunt, ac vicissim dictus Procurator, ipsius Caroli Regis nomine, eos honestè beneque tractare & ab ingruentibus malis & periculis protegere & tueri, atque in omnibus boni clementisque Domini officio fungi promisit, & ad ea observanda jurejurando se obstrinxit. Quae omnia tam Henricus electus, quam Capitula praefata proponi fecerunt in Consistorio nostro coram nobis, penitentes ea, ut stabiliora sint ac plus roboris & firmitatis obtineant, Apostolica Auctoritate approbati & confirmari, ac de novo concedi. Nos igitur habita super his cum venerabilibus Fratribus nostris, Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, matura deliberatione & discussione, Electum & singulares personas Capitulum ejusmodi à quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & poenis, à jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existant, ad effectum praesentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes & absolutos fore censentes; de eorundem Fratrum Consilio, & ex certa scientia ac de Apostolica potestatis plenitudine, translationem temporalis jurisdictionis Civitatis, castrorum & oppidorum, tam patriae Transylvellanae superioris, quam partis Trajectensis inferioris, ac aliorum jurium praedictorum in ipsum Carolum Regem, tanquam Ducem Brabantiae, & Comitem Hollandiae, ac illorum donationem, & alia per eundem Henricum electum, de eorundem Capitulum consensu facta, auctoritate Apostolica, tenore praesentium approbamus & confirmamus, praeterquam quoad cessationem pensionis in eventum unionis Mensae Episcopalis Trajectensis, beneficiorum in locum valoris pensionis; Supplentes omnes & singulos, tam juris quam facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, ac potiori pro cautela Civitatem & castra ac alia jura praedicta eidem Carolo Regi, & Successoribus suis, Ducibus Brabantiae, & Comitibus Hollandiae, in

perpetuum de novo concedimus; ac Electionis per Capitula ipsa in Episcopum Traiectensem, absque ipsius Caroli Regis, & Successorum suorum, Ducum Brabantiae, & Comitum Hollandiae praedictorum nominatione, nec non Electione Decanorum Ecclesiarum huiusmodi, illorum Decanatum occurrente vacatione, de aliis personis, quam Carolo Regi, & eius Successoribus praefatis, gratis, & acceptis, pro tempore factas, nullas, nulliusque roboris vel momenti existere, eadem auctoritate decernimus. Quo circa venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopo Panormitano & Episcopo Castellariis, ac dilecto Filio Decano Ecclesiae Sancti Luburni Daventriensis, Traiectensis Diocesis, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi vel duo, aut unus eorum per se vel alium seu alios Carolo Regi & Successoribus suis praedictis, in praemis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras, & in eis contenta huiusmodi firmiter observari; ac singulos, quos litterae ipsae concernunt, illis pacifice frui & gaudere. Non permittentes eos desuper contra praesentium tenorem quomodo libet molestari, inquietari, aut perturbari, contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo, non obstantibus felicis recordationis Pauli Papae secundi, Praedecessoris nostri, & quibusvis aliis Apostolicis, etiam in Conciliis generalibus editis, etiam similes approbationes heri prohibentibus Constitutionibus; nec non majoris & Ecclesiarum aliarum praedictarum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis & consuetudinibus, privilegiis quoque & indultis Apostolicis, Episcopo Traiectensi, pro tempore existentis & dictarum Ecclesiarum Capitulis, sed quibuscunque tenoribus & formis concessis, approbatis & innovatis, quibus omnibus, tenores illorum praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliis in suo robore permanfuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, contrariis quibuscunque, aut si aliquibus communiter vel diviim ab eadem sit Sede indultum, quoddam interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis, approbationis, confirmationis, concessionis, Decreti, Mandati & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicae, Millesimo Quingentesimo, vigesimo nono, tertio decimo Kalend. Septembris, Pontificatus nostri, anno sexto.

X.
Ex Op.
Dipl. Mi-
raei Tom. I.
pag. 603.

Abdicationem temporalis Domini Ultraiectini factam ab Henrico Episcopo, & Caroli V. Caesaris acceptationem ratam habet: anno 1531.

CLEMENS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, ad quem sicut omnium rerum Spiritualium cura pertinet, ita bona quoque temporalia ad quascunque Ecclesias spectantia, ipsius sunt dispositionis, pro Pastoralis Officio sibi demandato, eo assidue agit, & meditat. per qua Ecclesiae ipsae tam Cathedrales, quam Collegiatae, & illarum Episcopi, & Praelati quiete, ac tranquille, & pacifice vivere possint.

Et si quando contingit, Episcopos, & Praelatos

ipso a suis Sedibus, & Ecclesiis violenter ejici, & extrudi, & propterea ad Secularium Principum opem implorandum confugere, ipsorumque sumptibus, viribus, & copiis in pristinas Sedes rursus reponi, & restitui, ac per eos in tantorum Beneficiorum remunerationem bona ipsa temporalia, & Saecularem eorum jurisdictionem iisdem Principibus liberatoribus concedi, & in eos transferri; Pontifex ipse tales concessionem, & translationem auctoritate Apostolica approbare, & confirmare, ac de novo concedere consuevit; ut eo scilicet pacto, & ipsarum Ecclesiarum incolumitati consulatur, & earum Episcopi, & Praelati in quieta tranquillitate, & securitate constituentur, prout id in Domino conspicit salubriter expedire.

Sanè licet à longis retroactis temporibus, ad omnes Episcopos Traiectenses, qui pro tempore fuerunt, Dominum tam Spirituale, quam Saeculare Ecclesiae Traiectensis, ac plurium oppidorum, locorum, & castrorum, tam in Agro Traiectensi, quam in partibus superioribus Patriae Transylvellanae, consilientium, plenissimo jure pertinuerit.

Nihilominus dilectus Filius nobilis, Vir Carolus, Dux Gelriae, praeter jus & fas, primò bonae memoriae *Fredericum* Marchionem Badensem, olim Episcopum Traiectensem, quoddam ex ipsis oppidis manu armata, ac militari spoliavit, illudque violenter occupavit; ad quod rursus vindicandum idem *Fredericus* Episcopus ingentes expensas, innumerosque labores subire coactus fuit.

Et deinde idem Carolus Dux, similis memoriae *Philippum de Burgundia*, etiam Episcopum Traiectensem, plurimis ex eisdem castris, & oppidis vi, & armis spoliavit, sibi in iuste usurpavit: Pro quibus recuperandis, licet magni sumptus praenominatis Episcopis facti, pecuniaeque ingentes erogatae fuerint, tamen ea loca sic occupata in manibus & potestate ipsius Ducis Caroli permanserunt, usque ad tempus, quo dilectus Filius Henricus Comes Palatinus, & Dux Bavariae, in Episcopum Traiectensem electus, & electio huiusmodi Apostolica forsitan auctoritate confirmata extitit.

Qui quidem Henricus Electus animadvertens, quot damna, & incommoda Praedecessores sui Episcopi Traiectenses subierant, ut ea quoque pacto resarciret, ac paci, quieti, securitatique suae, ac subditorum suorum consulere, talem concordiam operari, & intervenire venerabilis Fratris nostri Archiepiscopi Treverensis, cum eodem Carolo Duce iniverat, ut ipse Henricus Electus ei summam quinquaginta millium florenorum enumeraret, & quorundam castrorum occupatorum usufructum ad ejus vitam dimitteret.

Quae quidem castra eo defuncto rursus ad Ecclesiam redirent, sed ea lege, ut si proles legitima ex eo superesset, illi proli dumtaxat quinquaginta millia florenorum persolveretur: Caetera vero castra sic occupata, ex tunc eidem Henrico Electo restitui deberent, prout mox etiam restituta fuerunt.

Et quamvis dictus Henricus, ea concordia sic stabilita, omnino speraret, se deinceps summa in pace & tranquillitate una cum subditis suis permanfurum, nihilominus ipse Carolus Dux, oblata occasione, quod idem Henricus Electus interim populari seditione fuerat repulsus, immemor foederis, & concordiae huiusmodi, castra & oppida, Patriae Transylvellanae invadere, atque obsidione premere veritus non fuerit.

Et cum castrorum, & oppidorum praedictorum Consules, & Praefecti ad opem, & auxilium implorandum, ad dictum Henricum Electum confugissent, & ille, utpote ex sua Civitate ejectus, opibusque exutus, minime opulari potuisset, quod reliquum fuit eis per litteras suas, ut à Capitaneo carissimi in Christo Filii nostri Caroli, Romanorum, & Hispaniarum Regis Catholici, in